

**Delta i debatten,
skriv til oss!****Send ditt innlegg til: debatt@nationen.no**

Innlegg kan også sendes per post til Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135 Oslo. Merk konvoluttene «debatt». Innlegg som sendes elektronisk blir prioritert.

Tekstlengder:**Kronikk:** Maks 5000 tegn med mellomrom.**Leserinnelegg:** Maks 2000 tegn med mellomrom

Kun bestilte kronikker honoreres. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Rondane: I Rondane har man delt opp arealene, blant annet i nasjonale villreinområder og i utviklingssoner, skriver kronikkforfatterne.

FOTO: NTB SCANPIX

Reiseliv rundt nasjonalparkene

Det er økende bevissthet om at våre nasjonalparker og andre verneområder er en viktig ressurs for naturbasert reiseliv. Aktiv og helhetlig planlegging innenfor og utenfor vernegrensene er viktig for å utnytte dette potensialet.

Nye verneområder. Det er etablert en rekke nye nasjonalparker og andre store verneområder de siste årene. Omtrent 17 prosent av Fastlands-Norge er vernet etter naturmangfoldloven. Hvordan kan potensialet for naturbasert reiseliv utnyttes? Her er et svært viktig spørsmål hvordan arealene utenfor verneområdene, de såkalte randsonene, skal håndteres.

Ny vernepolitikk. Det har skjedd interessante endringer i norsk vernepolitikk de siste årene. Forvaltningsansvaret for nasjonalparker og andre store verneområder er delegert fra staten (Fylkesmannen) til interkommunale styrever med politisk representasjon. I tillegg er det blitt mer fokus på bruks- og opplevelsesaspektene knyttet til verneområdene.

Uenigheter om randsonen. I forskningsprosjektet «Dynamiske forvaltningsperspektiver på rei-

selivsutvikling i norske nasjonalparker» har vi observert at utvikling i randsonen er gjenstand for store uenigheter og uklarheter blant ansvarlige forvaltningsaktører. Dette gjelder spesielt avveiningen mellom vernehensyn og reiseliv. Mens noen oppfatter arealene på utsiden av nasjonalparkene som buffersone hvor man må være ytterst forsiktig med å tillate nye inngrep, ser andre disse arealene som et mulighetsområde for ny aktivitet.

Utvikling i randsonen. «Fjellteksten» åpnet i 2003 for kommersiell turisme i alle verneområder. Det ble også framhevet at man skulle se utvikling av aktivitet i verneområder og tilgrensende lokalsamfunn i sammenheng, på tvers av forvaltningsgrenser. De siste årene har myndighetene gjennomført prosjektet «Naturarven som verdiskaper», og opprettet en rekke nasjonalparkkommuner og -landsbyer. Nå arbeides det med merkevarebygging og aktiv besøksforvaltning for nasjonalparker. Disse endringene gir også føringer for randsonene. De eksisterende verneforskriftene åpner i begrenset grad for tiltak innenfor vernegrensene. Det er altså i randsonene det i størst grad gis rom for utvikling av naturbasert reiseliv med nasjonalparken som trekkplaster.

Planlegging for natur og reiseliv. Våre funn indikerer et behov for å sette adskillig skarpere fokus på randsonene til våre verneområder. Aktiv planlegging etter plan- og bygningsloven er nødvendig dersom en ønsker å ivareta vik-

tige natur- og kulturverdier og samtidig legge til rette for naturbasert reiseliv. Her har kommunene et særlig stort ansvar, i samarbeid med en rekke andre aktører. Plan- og bygningsloven legger stor vekt på medvirkning fra lokalsamfunnene, næringsaktører og deltakelse fra regionale sektormyndigheter, for å sikre god balanse mellom ulike interesser.

Helhetlig forvaltning mangler. Delegeringen av nasjonalparkforvaltningen til lokale styrever er en anledning til å se arealene i og ved verneområdene i sammenheng. Men mange henger igjen i en klassisk sektortilnærming, hvor vernegrensen setter et skarpt skille, og der de lokale områdestyrene bare skal befatte seg med det som skjer innenfor vernegrensen. For å sikre bruk og vern av sammenhengende landskap bør imidlertid verneforvaltningen involveres i den kommunale planleggingen av randsonen. Særlig lokale politikere som sitter i verneområdestyrene har gode forutsetninger til å se muligheter på tvers av vernegrensene.

Kommunen viktig. Arbeidet med regionale planer for villrein-fjell har også satt randsonene til store verneområder på dagsorden. I Rondane har man delt opp arealene, blant annet i nasjonale villreinområder og i utviklingssoner. Dette er spennende grep, men det er kommunene som må fylle utviklingssonene med konkret innhold. I den regionale kystsoneplanen for Vestfold som nylig er vedtatt, pekes det på nye

utviklingsmuligheter ved etableringen av Færder nasjonalpark. I planen legges det opp til at kommunene skal ha en aktiv planlegging som legger til rette for næringsutvikling og samtidig ivareta vernehensynene.

Lokale initiativ gir muligheter. En annen spennende strategi er utvikling av regionalparker som er initiert og utviklet nedenfra basert på frivillig samarbeid mellom kommuner, næringsliv og lokale organisasjoner. Hensikten er å aktivisere natur- og kulturressurser for bærekraftig verdiskaping og stedsutvikling. En av de første regionalparkene i Norge var Nærøysfjorden verdensarvpark, hvor opprettelsen av landskapsvernområde og tildelingen av verdensarvstatus var utløsende faktorer. Tanken er å utvikle reiseliv og annen næring med lokal tilknytning i randsonene.

Det er altså ikke mangel på lovende initiativer for å utløse potensialet for utvikling av naturbasert reiseliv i tilknytning til våre nasjonalparker, men det fordrer at verneforvaltningen og berørte kommuner gjennomfører aktiv planlegging og koordinert forvaltning over vernegrensene.

Knut Bjørn Stokke
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Institutt for landskapsplanlegging

Jan Vidar Haukeland
NMBU, Institutt for naturforvaltning og Transportøkonomisk institutt

NETT

Sagt på nationen.no

Jordflytting

” Kvifor byggjer dei ikkje Ikea 5km lenger borte?

Tom-Even Svanevik Langø

Matens holdbarhet

” Åpnet et yoghurtbeger fra mars i 2013! Det var like bra! Utrolig holdbarhet i riktig kjøling og tett. Nilshalvor Skinnnes

Kalkun-helsa

” Kalkunoppdrett er en intensiv produksjon og det er slett ikke overraskende at dyrene har dårlig helse. Dyrene står tett i tett på dårlig strø der avføring hopper seg opp. Grete Kongshaug

Dyrere: Matprisene diskuteres blant våre lesere.

FOTO: MARIANN TVETE

Sagt på Twitter

” Kokebøker er gøy, enda gøyere med bøker om hva du faktisk spiser

KRISTIN DANIELSEN @KRIDANIELSEN

” Tror jeg må skåne meg for å lese kommentarer om alle som ønsker kjosifisering av norsk arb.liv. #flystreik

MARY-ANN BJØRNFLATEN @MARYANNBJRNFLAT

” Må innrømme at av og til når jeg hører sk eksperter kommentere arbeidskonflikter, undres jeg over hva ekspertisen består i.

KJELL ERIK SAURE @KESAURE

” Ser at media og eksperter mener at Kjos vant folket, helt greit, har egentlig alltid følt meg litt anderledes..

ØYVIND REINERTSEN @OYVINDREIN 12H12 HOURS AGO

” Jeg står i kø og har lyst til å twittle noe. Kommer ikke på noe. Jo! Norwegian har vært teite med meg denne helgen... #flystreik

EIVIND BJØRKÅS @EIVIBJOR